

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

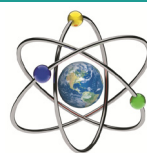
№2(2)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

*Elektron nashr. 784 sahifa,
2-fevral, 2026-yil.*

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Kasbiy mahorat va tajribalarni rivojlantirishning mazmuni, shakl va usullari	22
<i>Yo'ldasheva Feruzaxon Shavkatbekovna</i>	
O'zbek tili darslarida 5E modelini qo'llash orqali ta'lim sifatini oshirish: Chimboy tumani 36-sonli ixtisoslashtirilgan maktab misolida	26
<i>Kojamuratova Ulbosin Punkitbaevna</i>	
Shaxs ijtimoiy faolligi: tushuncha va tahlil.....	29
<i>Baxriyeva Nargiza Axmadovna</i>	
Fiziognomika va psixologik yondashuvlar asosida portret qalamtasviri ta'limini takomillashtirish.....	33
<i>Babadjanov Axmadjan Xudayberdiyevich</i>	
Bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyalarini pedagogik texnologiyalar asosida rivojlantirish	37
<i>Nusharov Bobir Bolbekovich</i>	
Личностные характеристики как ассимиляция системы отношений младших школьников и предмет воспитательного воздействия учителя	41
<i>Олимова Азиза Кахрамоновна</i>	
"Vitagen ta'lim texnologiyalari" asosida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini o'quvchilarda perseptiv qobiliyatni rivojlantirishga o'rgatishning didaktik imkoniyatlari	47
<i>Tursunboyeva Kamola Ilxomjon qizi</i>	
Ekologik ta'lim va tarbiya asosida talabalarda ekoturistik madaniyatni rivojlantirishning pedagogik-metodik asoslari.....	50
<i>Kamolov Baxtiyor Xasanboyevich</i>	
Individual ta'lim trayektoriyasi: maktabgacha yoshdagi bolalarda ekspressiv nutq buzilishlarining o'ziga xos xususiyatlari	54
<i>Fayziyeva Nozima Oybek qizi</i>	
Boshlang'ich sinf matematika darslarida mantiqiy masalalardan foydalanish samaradorligi	59
<i>Ibragimova Nozima Ulug'bekovna, Pardayeva Hosila Qudratulla qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda tarbiyachining kreativ roli	64
<i>Botirova Lobar Kamolovna</i>	
O'quvchilarda mantiqiy fikrlashni rivojlantirish.....	69
<i>Kaipova Tazagul, Kaipova Elmira</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini zamonaviy kasb-hunarlariga qiziqitirishda integrativ usullardan foydalanish	73
<i>Ergasheva Nigora Erkinovna</i>	
Proposals for the Development of Education in Teaching Musical-Historical and Theoretical Subjects	76
<i>Sobirova Gulkhayo Aktamjonovna</i>	
Raqamli ta'lim sharoitida talabalarda mediakompetentlikni rivojlantirishning nazariy asoslari.....	81
<i>Rustemov Abseit Trijan o'g'li</i>	
Hamkorlik ko'nikmalarini takomillashtirishga oid tajriba-sinov ishlarini tashkil etish mazmuni	85
<i>Baxramova O'ramol Uralovna</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining matn ustida ishlash orqali o'quvchilarning nutqiy kompetensiyalarini rivojlantirishda nazariy asoslanish mohiyati.....	88
<i>Boxodirova Muxlisa Xoljigitovna</i>	
Zoologiya fanini o'qitish jarayonida talabalarining ilmiy-tadqiqot faolligini rivojlantirish mexanizmlari	92
<i>Dushekeeva Nasiba Rustembaevna, Arepbaev Islambek Muratbaevich</i>	
Ingliz tilini o'rganishda zamonaviy texnologiyalarning roli	96
<i>Ergasheva Mehriyona</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyalanuvchilarining tasviriy ko'nikmalarini shakllantirishning nazariy asoslari	100
<i>Jummayeva Sayyora Shokir qizi</i>	

The Role of Digital Technologies and Virtual Reality in Modern English Teaching Methodologies	104
Seilkhanova Rita Nurniyazovna, Kalbaeva Mexriban Elbrus qizi	
Sog'lom separatsiya orqali yoshlar sog'lig'ini mustahkamlash: tibbiy-psixologik yondashuvning empirik tahlili	109
Mavlyanova Surayo Sultanaliyevna	
Badiiy-tarixiy meros asosida pedagog shaxsini tarbiyalash: nazariya va amaliyot uyg'unligi	112
Qodirova Mavluda Maxodir qizi	
Gamified Programming Platforms: Analysis and Recommendations	116
Ra'nokhon Ne'matjon kizi Rakhimova	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida giperaktiv bolalar bilan ishlashning ilmiy-nazariy asoslari	123
Raimqulova Sojida Abdusaid qizi	
Qandli diabet bilan og'riqan bemorlarga pedagogik yordam ko'rsatish tizimi.....	126
Shermatova Yakut Sabirovna	
O'smirlar o'rtasida kiberbulling	129
Tashbekova Aziza Mirsuxbatovna	
Uzoq muddatli davolanishga muhtoj bolalar uchun tyutorlik yordamini tashkil etish	132
Tolipova Pokiza Xasan qizi, Isamuxamedova Dildora Raxmatilayevna	
Zamonaviy maktablarda xavfsizlik madaniyatining roli.....	135
Turdiyeva Zilola Jalilovna	
Global akademik reyting va raqobat muhitida xalqaro olimpiadalarning o'rni	138
Xalikova Umida Mirovna	
Tarbiyachining bolalarni tasviriy faoliyatga o'rgatish jarayonidagi o'rni	143
Xasanova Shaxnoza To'xtasinovna, Rahimova Umida Abdurasul qizi	
Biologiya darslarida TIMSS topshiriqlarini integratsiyalash.....	148
Zayniyev Suxrobjon Islombek o'g'li, Komiljonova Muslima Shuxrat qizi	
О трансверсальных компетенции воспитателя дошкольного образования.....	153
Садыкова Шоиста Акбаровна, Назарматова Дилшода Умаралиевна	
Talaba-yoshlarni mustaqil oilaviy hayotga tayyorlashning pedagogik-psixologik xususiyatlari	156
Kushakova Gulnora Egamkulovna	
Yosh oilalarda ajralishlarni bartaraf etishning pedagogik mexanizmlarini aksiologik yondashuv asosida takomillashtirish	160
Normurodova Gulnora Ikromovna	
Maktabgacha ta'lim tarbiyachilarining innovatsion faoliyatini rivojlantirish mexanizmlari	164
Mamadaliyeva Dildora Alisher qizi	
Psixologik zo'ravonlikning o'smirlarda destruktiv xulq shakllanishiga ta'siri	168
Jurakulova Dildora Ziyadullayevna	
Maktab maslahatchilarining boshqaruv kompetensiyalarini rivojlantirish texnologiyalari	172
Kazakova Saxiba Abdurayimovna	
Kichik maktab yoshi o'quvchilarida ongli intizomni tarbiyalashning samarali usullari.....	178
Ziyayev Adxamjon	
Lingvokulturologiyada konsept tushunchasining nazariy talqini	182
Jo'rayeva Nozima Nozim qizi	
Sport takomillashuvi bosqichida voleybolchilarning sakrash qobiliyatini rivojlantirish texnologiyasi	185
Shaimardanov Sherbek Abdurashid o'g'li	
Eshitishida nuqsoni bo'lgan bolalarda nutq rivojlanishining pedagogik-psixologik xususiyatlari	189
Teshaboyeva Feruza Raximovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalar psixologiyasiga oilaning katta avlodi va ularning ta'siri.....	192
Ashirova Sojida Baxromovna	
Bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchilarining kasbiy-metodik tayyorgarligini differensial yondashuv asosida o'qitishning tarixiy pedagogik ildizlari	196
Bekmuratova Shoxida Ne'matjonovna	

Talabalarda yozuv kompetensiyasini rivojlantirish metodikasini takomillashtirish	200
Jabborova Salomat Abdijalilovna	
Integrativ o'qitish asosida bo'lajak logopedlarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish mazmuni.....	204
Maxmudova Madinaxon Sobirxonovna	
6-7 yoshli bolalarda mehnatsevarlik xislatlarini shakllantirishda xalq og'zaki ijodidan foydalanish	208
Kasimova Dilrabo Baxadirovna, Omonxonova Muzayamxon Sarvar qizi	
Bo'lajak surdopedagoglarni koxlear implantli bolalar bilan ishlashga tayyorlashda amaliy mashg'ulotlarni tashkil etish texnologiyasi	213
Raximova Xurshidaxon Sadikovna	
Yevropa muhandislik ta'limi tajribasi asosida texnika yo'nalishlari talabalarida texnik kompetentlikni rivojlantirishning pedagogik mexanizmlari	217
Xalikova Nargiza Abduvaliyevna	
Tilning obrazli kuchi: perifrazalar turlari va xususiyatlari	221
Yuldasheva Dilnoza Bekmurodovna	
Inklyuziv ta'lim sharoitida boshlang'ich sinf o'quvchilari bilan ishlashning pedagogik va psixologik xususiyatlari.....	224
Zayirkulova Nozima Ilyas qizi	
Mentorlik faoliyatida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyasini rivojlantirish	229
Zikriyayev Zokir Mamirovich	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida mustaqil fikrlashni rivojlantirish	232
Xadicha Muxammadiyeva Karomatovna, Sunnatullayeva Amina	
Professional kompetentlik va uning shaxs psixologik xususiyatlari bilan o'zaro bog'liqligi	235
Artikova Nodira Shavkat qizi	
Talaba qizlarni jismoniy faolligini rivojlantirish tasnifi va ularni orgatish metodikasi.....	240
Otasheva Oysanamxon Hamidulla qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda shaxslararo munosabatlar o'rtasidagi bog'liqlik	245
Bekchanova Kuvanch Roximovna	
Voleybolchilarni tayyorlashda differensial vositalaridan foydalanishning zarurligini, ularning o'yin amplusini hisobga olgan holda aniqlash usullari	249
Kambarov Kozimjon Ibragimovich	
2-toifa diabet bilan bog'liq stressga qarshi kurashish strategiyalari va psixologik holatlar	254
Sadikova Umida Botirovna	
Boshlang'ich ta'limda vizual va multimediyaviy texnologiyalarning pedagogik-psixologik ahamiyati	258
Raximova Faridabonu Alisher qizi	
Boshlang'ich sinf ona tili darslarida VARK modeli asosida multimodal o'qitishni tashkil etish (OAK talablariga mos maqola).....	261
Raximova Mushtariy Alisher qizi	
Raqamli ta'lim muhitida veb-texnologiyalar asosidagi platformalarning dasturiy ta'minotini ishlab chiqish va optimallashtirish	264
Zoxidov Jahongir Botirxonovich	
Eshitishda nuqsoni bo'lgan koxlear implantli bolalar og'zaki nutqini umumta'lim jarayonida ona tili darslarida rivojlantirish metodikasi.....	272
Isoqjonova Dilfuzaxon Muxtorjon qizi	
Bo'lajak surdopedagoglarni mustaqil ta'lim jarayonida kasbiy malakani shakllantirishning samarali metodlari	276
Teshabayeva Oyguil Fazliddinovna	
Yetuklik yoshidagi ayollarda hayotdan qoniqish darajasiga o'ziga ishonch va o'z-o'zini qadrlashning ta'siri	280
M. R. Sultonova	
Shifoxonalarda tashkil etilgan maktablarda bemor o'quvchilar bilan faoliyat olib boruvchi pedagoglarga qo'yiladigan talablar	284
Umarova Saboxon Minavvarovna, Abdusattorova Gulxumor	

Chet til ta'limida mustaqil ishni tashkil etish masalalariga doir	287
Erkayev Elmirza Temirovich	
10–11 yoshli futbolchilarda tezkorlik sifatini rivojlantirish metodikasi.....	294
Ishmuratov Hasanboy Karimjonovich	
Jismoniy tarbiya darslarida boshlang'ich sinf o'quvchilarining samaradorligini oshirish usullari	298
Yaqubov Arslon Maxmudovich	
Mahmudxo'ja Behbudiy faoliyati va uning o'rganilishi	301
Dinora Eshboyeva Alisher qizi	
Bo'lajak o'qituvchilarda axloqiy kompetensiyalarni kasbiy faoliyatida qo'llay olish. Axloqning kelib chiqishi va asoslanish masalasini nazariy tahlil qilish	306
Shaxayev Bauirjan Seytgalievich	
Maktabgacha ta'limda STEAM ta'lim texnologiyalarini qo'llashda raqamli ta'lim texnologiyalaridan foydalanish	310
Ahmedova Zuhraxon Mamurovna	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolalarda elementar matematik tasavvurlarni shakllantirishning dolzarbligi va zaruriyati	314
Mirzabayeva Zebo Umarovna	
Elektrolitlarda elektr toki mavzusini o'qitishda noto'g'ri tasavvurlar va ularni bartaraf etish metodikasi	317
Xoliqov Qurbonboy To'ychiyevich	
Mediata'lim asosida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining milliy tarbiya faoliyatini takomillashtirish ..	323
Ibodullaeva Dildora Shukrulla qizi	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida inklyuziv ta'limga jalb etilgan imkoniyati cheklangan bolalar bilan ishlashda montessori metodikasining uyg'unligi	327
Ismatova Shodiya Ne'matilla qizi, Xaydarova Shaxlo Narzullayevna	
XIV asr oxiri va XV asr boshlari turkiy tillar taraqqiyotini o'rganishda "Kitob ul-Bulg'at" asarining lingvistik tadqiqi	332
Tursunaliyeva Muslimabonu Abduvosit qizi	
Informatika ta'limida interfaol o'quv majmualari asosida o'yinli texnologiyalarni qo'llash orqali o'quvchilarning bilim va kompetensiyalarini rivojlantirish.....	336
Nabiyev Feruz Abdumannonovich	
STEAM loyihalari asosida maktab o'quvchilarida tadbirkorlik ko'nikmalarini shakllantirish.....	341
Choriyor Maxmatraimov Eshmatovich	
Psixolog talabalarda tolerantlik va madaniyatlararo kompetensiyalarni shakllantirish	345
Akbaraliyeva Asilaxon Tojiddinovna	
Raqamli ta'lim muhitining pedagogik salohiyati asosida o'quvchilarning kreativ qobiliyatlarini rivojlantirish (texnologiya fanini o'qitish misolida).....	348
Kulboyeva Dilnoza Abdug'ofurovna	
O'zbek tili – faxrim, g'ururim	351
H. Shukurova, M.Jumanazarova	
Zamonaviy dars – pedagogik ijodkorlikning asosiy maydoni.....	355
M. Kuzibayeva	
Talabalarni ta'lim jarayonida sun'iy intellekt elementlaridan foydalanishga tayyorlash metodikasini takomillashtirish.....	358
Mastonov Jahongir Mamatqul o'g'li	
Raqamli maktabda yashil o'quv dasturi: kengaytirilgan va virtual reallik texnologiyalari bilan integratsiyaning pedagogik modeli.....	362
Maxmudov Abdiqodir Yusupovich	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida kasbiy faoliyat jarayonida pedagogik empatiyani shakllantirish pedagogik muammo sifatida	367
Orinbaeva Jarqinay Djuginis qizi	
Gamified Programming Platforms: Analysis and Recommendations	371
Ra'nokhon Ne'matjon kizi Rakhimova	

Bo'lajak o'qituvchilarning raqamli kompetentligini rivojlantirishda nazariya va amaliyot integratsiyasi muammolari	377
Sh. A. Xujakulov, T. B. Kadirov	
Uzoq muddat davolanayotgan bolalarning matematik savodxonligini oshirishda fanlararo bog'lanishning roli.....	383
Tursunova Dildora Ziyadullayevna, Ochilov Orazbek Qosim o'g'li	
Sayyid Burhoniddin Muhaqqiq Termiziyni "Maorif" asarida bilish etikasi va ma'naviy-axloqiy tarbiya	387
Tursunova Nilufar Samiyevna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining og'zaki nutqini rivojlantirishning psixologik xususiyatlari	393
Tursunova Saida Isakovna	
Yosh avlodni tarbiyalashda hamkorlik tarbiya texnologiyasining o'rni	396
Pirlijeva Gulmira Botir qizi	
Integrativ raqamli-didaktik yondashuv asosida interfaol o'quv majmuallardan foydalanish muammolari va rivojlanish istiqbollari.....	400
Nabiyev Feruz Abdumannonovich, Mamanazarov Baxrom Jumonovich	
Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalarni tasviriy faoliyatda bilish jarayonlarini rivojlantirish	405
Sadirova Kamola Giyozovna	
Kurash sport turining yoshlar jismoniy va ma'naviy rivojlanishidagi ahamiyati.....	409
O'razboyeva Adiba Abdug'ani qizi	
Bo'lajak oilaviy shifokorlarning kasbiy motivatsion rivojlanishini ta'minlashning pedagogik yondashuvlari.	413
Xalmuxamedov Bobir Taxirovich	
О развитии учебно-познавательной деятельности студентов	418
М. Халикова	
Психологические механизмы искажения истины в процессе социализации: нормативно-когнитивная модель и смешанное эмпирическое исследование	421
С. Ю. Нишанов	
Методы повышения речевой активности студентов в процессе обучения иностранному языку.....	425
Утешова Зернегул Хурметуллаевна	
Prenatal va erta chaqaloqlik rivojlanishi va rivojlanishning biologik asoslari	429
N. Mirbabayeva	
O'smir shaxsining rivojlanishi	433
Matyakubova Shohista Odamboy qizi	
O'zbekistonning ma'naviy va madaniy hayotida jadidlarning tutgan o'rni	435
N. M. Qodirova	
Development of Physical Qualities Through the Use of Special Physical Exercises With Student Participation.....	439
Rikhsiev Dilshod Shavkatovich	
Tabiiy fan darslarida STEAM ta'lim texnologiyasidan foydalanishning ahamiyati	442
Umaraliyeva Baxtilaxon Raxmonali qizi	
Special Physical Exercises in Coxarthrosis During the Preoperative and Postoperative Periods of Rehabilitation.....	446
Valiev Farrukh Nigmatjonovich	
Роль цифровых технологий и дидактических принципов в учебных практик.....	449
Байметов М. М.	
Uzoq muddat davolanishga muhtoj bo'lgan o'quvchilarning ijtimoiy moslashuvchanlik ko'nikmalarini shakllantirish – didaktik zaruriyat shafatida	453
Xoliqulova Dilnoza Sheraliyevna	
Boshlang'ich sinf o'qish savodxonligi darslarida amaliy metodlar asosida kollaborativ va kommunikativ ko'nikmalarini shakllantirish	457
Farsaxonova Mastura Jalol qizi	
Maktabgacha ta'limni rivojlantirishning yangi tamoyillari	464
O'tayev Akram Yo'ldoshevich	

Chet tilda tinglab tushunishdagi muammolar va ularni bartaraf etish usullari	467
<i>Jumayeva Gulxan Amrullayevna</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarning verbal-kasbiy kompetensiyalarini takomillashtirishning ijtimoiy ahamiyati	471
<i>Nematova Gulsanam Abdullayevna</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida "Tibbiy biologiya. Umumiy genetika" fanini o'qitishning psixologik jihatlarining amaliy ahamiyati.....	476
<i>Sharipova Farida Salimldjanovna</i>	
Fransuz tili ta'limida madaniyatlararo muloqot kompetentsiyasini rivojlantirishning pedagogik tizimi	483
<i>Muzaffarova Nodira Mardonovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida takomillashtirilgan sifat menejmentini amaliyotga tatbiq etish bo'yicha tajriba-sinov ishlari.....	488
<i>Mirzayeva Shaxida Abdinabiyeвна, Mamanazarova Nargiza Komildjanovna</i>	
Maktab ta'lim jarayonida interaktiv simulyatoralarni VISC-5E pedagogik modeli asosida integratsiya samaradorligini tahlil qilish (Ixtisoslashtirilgan maktablar misolida).....	492
<i>Qo'chqorov Shaxzod Begali o'g'li, Turabdjanoв Sadritdin Maxamatdinovich</i>	
Rinolaliyada tovushlar talaffuzining rivojlanish xususiyatlari	500
<i>Baltabayeva Durdona Erkin qizi</i>	
Intellectual mulk egalari muvaffaqiyatga erishishning psixologik omillari	504
<i>Shamshetov Jiyenbay Karamaddinovich</i>	
O'zbek xalq ertaklarida bola shaxsi ijtimoiy shakllanishiga doir pedagogik qarashlarning ifodalanishi	507
<i>Askarova Zuhra Shavkat qizi</i>	
Turkiy yozma yodgorliklarda soletsizm fenomeni: genezisi va funksional xususiyatlari	511
<i>D. A. Raxmatova</i>	
Bo'lajak pedagoglarni bolalar ijtimoiylashuvini boshqarishga tayyorlash metodikasi	517
<i>Toxtasunova Gulbaxor Abdurazzakovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida "Raqamli direktor" axborot-boshqaruv tizimini joriy etish va undan foydalanish mexanizmlari	521
<i>Berdalievа Gulasal Abdukunduzovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda refleksiv kompetensiyalarni rivojlantirishda o'yinning ahamiyati	526
<i>Xomidova Dilorom Abduraxmonovna, Xoshimova Zuxra Sulton qizi</i>	
Current Problems of Teaching Instrumental Performance in the Field of Music Pedagogy	531
<i>Mirsadullaev Mirlaziz Mirmuslimovich</i>	
Methods of Forming the Readiness of Students With Disabilities for Lessons Using an Individual Approach.....	535
<i>Kuzieva Gulnoza Makhamadaliyevna</i>	
Pedagogical Factors in Enhancing Performance Skills in a Choral Ensemble	540
<i>Akhmedov Bakhodirkhon Sayfiddinovich</i>	
Yassaviy hikmatlarini adabiy sharhlash usuli orqali o'qitish.....	545
<i>Kenjayeva Rayhona Muzaffar qizi</i>	
Yosh suzuvchilarning jismoniy tayyorgarligini takomillashtirish usullari: kinematik zanjir va integrativ yondashuv	550
<i>Yuldashova Madina Murodjon qizi</i>	
10–13 yosh suzuvchilarning tezkorlik jismoniy sifatlarini rivojlantirish usullari: sezgir davr va sportga xos yondashuv	556
<i>Ortiqova Ma'muraxon G'ulom qizi</i>	
Yosh taekvondochilarda qat'iy tartiblashtirilgan mashqlar (pumse)da tezkorlik jismoniy sifatlarini rivojlantirish usullari	563
<i>Vahobov Asadbek Akramjon o'g'li</i>	
O'zbek jang san'ati bilan shug'ullanuvchi sportchilarning tezkorlik jismoniy sifatlarini rivojlantirishda integrativ-milliy yondashuv usuli	570
<i>Jo'raboyeva Odinaxon Umid qizi</i>	
Maktab o'quvchilarini stol tennisi sport turiga qiziqtirish va ularning umumiy jismoniy tayyorgarligini oshirish metodikasi	576
<i>Azimova Dilnoza Raximjon qizi</i>	

Tibbiy madaniyatning psixologik xususiyatlari	579
<i>Asrarchanova E'tibor Abduvahob qizi</i>	
Shaxsda agressiv xulq-atvorni shakllanishi borasida xorij psixologlarining yondashuvlari	582
<i>Xojiakbarova Dildora Abdug'afforovna</i>	
Maktabgacha katta yoshdagi bolalarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalashda milliy qadriyatlardan foydalanish texnologiyalari.....	586
<i>Sodiqova Shoista Akbarovna, Lutfullayeva Iroda Abduvahob qizi</i>	
Til ta'limining hozirgi holati.....	590
<i>Kushkarbekova Marjan Usenovna</i>	
Talabalarning ijodiy rivojlanishida kretivlikning asosiy yo'nalishlari	593
<i>Alimova Gulchehra Qobilovna</i>	
Xorijiy tillarni o'rganishda yozma nutqning ahamiyati.....	596
<i>Safarova M. A.</i>	
Qoraqalpoq sinflarda o'zbek tili fanini o'qitishning lingvodidaktik asoslari.....	600
<i>Venera Allashova Tanirberdievna</i>	
Интеграция искусственного интеллекта в образование: польза или вред.....	602
<i>Karimbayev Atabek Merdanovich</i>	
Tibbiy kimyo darslarida talabalarning klinik tafakkurini rivojlantirish usullari	606
<i>Xolmurodova D. K., Safarova N. S.</i>	
Intellektual avlod – sog'lom jamiyat poydevori: tibbiyot talabalarining o'quv jarayonida kommunikativ kompetentligiga ta'sir etuvchi psixologik omillar.....	610
<i>Tursunbekova Nozima</i>	
Sportning voleybol turi bo'yicha talabalar o'rtasida musobaqalar tashkil etish va o'tkazishda raqamli texnologiyalardan foydalanish	613
<i>Roziqov Normurod Elmonovich</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari direktorlarining axborot kompetensiyasini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari	618
<i>Xalilayev Batirjon Taxirovich</i>	
Inklyuziv ta'lim sharoitida alohida yordamga muhtoj bolalar integratsiyasi va korreksiyasi.....	622
<i>Olimova Nodirabegim Ibroximjon qizi, Sulaymonova Shahnoza Alisher qizi</i>	
Sportning gandbol turi bo'yicha talabalar o'rtasida musobaqalar tashkil etish va o'tkazish texnologiyalarini takomillashtirish	626
<i>Berdiyev Jamshid Baxriddinovich</i>	
18–21 yoshdagi talaba futbolchilarning musobaqa faoliyati jarayonida hujum harakatlarining miqdoriy va sifat ko'rsatkichlari	631
<i>Djemilov Temur Rasimovich</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining jismoniy tarbiya darslarida harakatli o'yin vositalari orqali sog'lomlashtiruvchi mashg'ulotlar samaradorligining ahamiyati.....	636
<i>Eshpo'latova Dilnoza Mamaniyoz qizi</i>	
Ota-ona bilan munosabatlarning maktabgacha yoshdagi bolalarning rivojlanishiga ta'siri.....	641
<i>Izaitullayeva Lazokat Eshimboyevna</i>	
Yosh futbolchilarning jismoniy tayyorligini oshirishda kompleks mashg'ulot tizimining samaradorligi.....	646
<i>Zaripova Farida Abdullayevna, Kamoliddinov Sharif Kamoliddin o'g'li</i>	
Boshlang'ich tayyorgarlik bosqichida sport gimnastikasi mashg'ulotlarini rejalashtirishning ilmiy-uslubiy asoslari.....	650
<i>Mirzayev Dilshod Xamidovich</i>	
Mahalla – “jonli muzey”: 6–7 yoshli bolalarda milliy g'ururni lokal identifikatsiya orqali kuzatish modeli.....	654
<i>Omondavlatova Diyora Otabekovna</i>	
Yengil dizatriyalı bolalarda nutqning bo'g'in tuzilishi va uning shakllanish xususiyatlari.....	658
<i>Pardayeva Muxlisa Furqat qizi</i>	
Ochilmagan bo'z qalblar hazor.....	662
<i>Eshpulatova Saodat Maxmatovna</i>	

Speaking Fluency Development Based on CEFR Linguistic.....	665
Abdullayeva Charos Farkhodovna	
Integrating Visual-Based Activities in English Lessons for Primary School Pupils	670
Ataullayev Fazliddin	
Axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanishning boshlang'ich ta'lim sifat va samaradorligiga ta'siri	674
Bovanova Umida Abdurahobovna, Ashurova Dildora Baxtiyor qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'quv faoliyatini rivojlantirishda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining roli	679
Bovanova Umida Abdurahobovna, Radjabova Gulchexra Xalbayevna	
Lotin tilini o'qitishda metodlarning qo'llanilishi va uning ahamiyati	683
Eshmurodova Shirin Oybekovna	
Nutqiy kompetensiyaning integratsion o'qitishda yangi metodlari va usullari	686
Fayzullayev Sarvar Ibrohim o'g'li	
Talabalarda affilativ motivatsiyani rivojlantirishning o'ziga xos xususiyatlari va komponentlari	689
Omonova Nilufar Omon qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida ta'lim samaradorligini oshirishda gamifikatsiya elementlaridan foydalanishning o'rni	694
Ovxunov Iqboljon Abdunabiyeovich, Qodirova Sarvinoz Bahodir qizi	
Tikuv texnologiyalari asosida o'quvchilarning amaliy topshiriqlar bajarish ko'nikmalarini rivojlantirish	698
Qulmamatova Xurshida Abduxamidovna	
Bo'lajak muhandislarning xorijiy til bilish ko'nikmalarini rivojlantirishda individual va differensial yondashuvlar uyg'unligi	702
Qurbonova Nafisa Saidjonovna	
Tárbiya párin oqítw arqalı oqíwshlardín kreativ qábiletin rawajlandırıw.....	706
Reymova Gulaim	
Mirishkor toponimlarining leksik-semantik xususiyatlari	710
Ro'ziyeva Hilola Fayzulla qizi	
Taekvondochilarning jismoniy tayyorgarligini oshirish metodikasi	714
Saydaxmadov A'zamxon Valixonovich, Qosimova Nargizaxon Rustamxon qizi	
The Role of Music in Human Spiritual Development and Educational Significance.....	717
Shokirkhonov Bakhtiyorxon Botirkhonovich	
Boshlang'ich ta'limda tabiatga ongli munosabatni shakllantirishning nazariy metodologik asoslari.....	722
Sayfedinova Dildora Ikramiddinova	
Gematologik-onkologik kasalliklarga chalingan o'quvchilar uchun gosptal maktablarida ta'lim jarayonini tashkil etish	726
Isamuxamedova Dildora Raxmatillayevna, Qayumova Sabrina To'liqin qizi	
Neologizmlar – badiiy matnda uslubiy vosita sifatida	730
Ibragimova Shoira Normuminovna	
Optimisation of Technical and Physical Potential in the Implementation of the Rotational Method of Pushing the Core.....	733
Tajimbetov Anvar Tengelbayevich	
Magistrlarning ijodiy salohiyatini rivojlantirish – kasbiy faoliyatda o'z-o'zini shakllantirish omili sifatida.....	736
Turmatov Jaloliddin Raxmatullayevich	
Raqamli ta'lim muhitida bo'lajak o'qituvchilarda informatsion-analitik kompetentlikni rivojlantirish modeli	743
Usmonova Kamola Erkinovna	
Bo'lajak chet tili o'qituvchilarining ijtimoiy lingvistik kompetensiyasini rivojlantirish mexanizmlari.....	749
X. A. Suyunova	
Tinglab tushunish kompetensiyasini rivojlantirishda autentik materiallarning o'rni	752
Xudoyberdiyeva Zumrat Xudayberdiyevna	
Motivatsiya – inson faoliyatini harakatga keltiruvchi psixologik omil sifatida	756
Yo'ldoshev Javlon Ablanazar o'g'li	

Цифровые технологии и искусственный интеллект в обучении иностранным языкам: теоретико-методологический анализ	760
Абидова М. И., Абидова Д. М.	
Сюжетно-ролевая игра как способ психоэмоционального развития детей дошкольного возраста, находящихся на длительном лечении.....	764
Амитова Майисия Рахмателлаевна	
Эффективные приемы презентации лексики на уроках инностранного языка	767
Гилязиева Насиба Михайловна	
Речевые действия в методике формирования коммуникативной компетенции при обучении РКИ...	770
Ислямова Сония Юнусовна	
Трансформация ценностей, связанных с физической активностью, у представителей разных поколений: результаты современных исследований.....	779
У. Ш. Салимов	

RAQAMLI TA'LIM MUHITIDA BO'LAJAK O'QITUVCHILARDA INFORMATSION-ANALITIK KOMPETENTLIKNI RIVOJLANTIRISH MODELI

Usmonova Kamola Erkinovna

Farg'ona davlat universiteti tayanch doktoranti

ORCID: 0009-0005-9716-0266

Annotatsiya: Mazkur maqolada bo'lajak o'qituvchilarda informatsion-analitik kompetentlikni rivojlantirishning pedagogik modeli ilmiy-nazariy jihatdan asoslab berilgan. Zamonaviy ta'lim jarayonida axborot bilan ishlash, uni tahlil qilish, tanqidiy baholash va pedagogik qarorlar qabul qilish qobiliyatlarining ahamiyati ochib berilgan. Modelning tarkibiy qismlari, pedagogik shart-sharoitlari hamda amalga oshirish mexanizmlari yoritilgan.

Kalit so'zlar: informatsion kompetentlik, analitik kompetentlik, pedagogik model, bo'lajak o'qituvchi, raqamli ta'lim.

Abstract: This article provides a scientific and theoretical justification for a pedagogical model aimed at developing information-analytical competence in prospective teachers. The importance of working with information, analyzing it, critically evaluating it, and making pedagogical decisions in the modern educational process is substantiated. The structural components of the model, pedagogical conditions, and mechanisms for its implementation are described.

Key words: information competence, analytical competence, pedagogical model, prospective teacher, digital education.

Аннотация: В данной статье научно-теоретически обоснована педагогическая модель развития информационно-аналитической компетентности у будущих учителей. Раскрыта значимость умений работать с информацией, осуществлять ее анализ, критическую оценку и принимать педагогические решения в современном образовательном процессе. Описаны структурные компоненты модели, педагогические условия и механизмы ее реализации.

Ключевые слова: информационная компетентность, аналитическая компетентность, педагогическая модель, будущий учитель, цифровое образование.

KIRISH

O'zbekiston Respublikasida ta'lim tizimini raqamlashtirish va pedagog kadrlar tayyorlash sifatini oshirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri etib belgilangan. Xususan, ta'lim sohasini rivojlantirishga qaratilgan Prezident farmonlari va qarorlarida raqamli ta'lim muhitini joriy etish, bo'lajak o'qituvchilarda zamonaviy kasbiy kompetentliklarni, jumladan, informatsion-analitik kompetentlikni shakllantirish muhim vazifa sifatida ko'rsatib o'tilgan. Raqamli texnologiyalar asosida ta'lim jarayonini tashkil etish bo'lajak o'qituvchilarning axborot bilan ishlash, uni tahlil qilish va pedagogik qarorlar qabul qilish salohiyatini rivojlantirishni taqozo etadi. Shu bois, raqamli ta'lim muhitida bo'lajak o'qituvchilarda informatsion-analitik kompetentlikni rivojlantirish modelini ishlab chiqish dolzarb ilmiy-pedagogik muammo hisoblanadi.

Global raqamlashtirish va axborot jamiyati sharoitida ta'lim tizimi oldiga qo'yilayotgan asosiy vazifalardan biri – bo'lajak o'qituvchilarni pedagogik faoliyatda raqamli texnologiyalardan maqsadli foydalanishga tayyorlashdir. YUNESKO tadqiqotlariga ko'ra, XXI asr o'qituvchisining kasbiy salohiyati axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish bilan cheklanib qolmasdan, axborotni analitik qayta ishlash kompetensiyasini ham qamrab olishi lozim. Shu nuqtai nazardan, bo'lajak o'qituvchilarda informatsion-analitik kompetentlikni tizimli ravishda rivojlantirishni ta'minlaydigan pedagogik modelni ishlab chiqish dolzarb ilmiy-pedagogik muammo hisoblanadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

So'nggi yillarda raqamli transformatsiya jarayonlari ta'lim tizimida pedagog kadrlarning kasbiy kompetentligiga bo'lgan talablarni tubdan o'zgartirmoqda. Xususan, bo'lajak o'qituvchilarda informatsion-analitik kompetentlikni shakllantirish masalasi zamonaviy pedagogikaning ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida qaralmoqda.

Xorijiy tadqiqotchilar (A. Ferrari, R. Krumsvik, J. Tondeur va boshqalar) o'z ishlarida informatsion-analitik kompetentlikni raqamli savodxonlik, ma'lumotlarni tahlil qilish, tanqidiy fikrlash va qaror qabul qilish ko'nikmalari majmui sifatida talqin qiladilar. Ularning yondashuvida raqamli ta'lim muhiti o'qituvchining analitik faoliyatini faollashtiruvchi asosiy omil sifatida baholanadi. MDH va Rossiya olimlari (E.F. Zeer, V.A. Slastenin, I.A. Zimnyaya) pedagogik kompetentlikni tizimli kategoriya sifatida o'rganib, unda informatsion va analitik tarkibiy qismlarning o'zaro integratsiyasiga alohida e'tibor qaratgan. Ularning ilmiy qarashlariga ko'ra, raqamli muhitda ta'lim oluvchi bo'lajak o'qituvchi axborotni izlash, saralash, qayta ishlash va tahlil qilish faoliyatini mustaqil amalga oshira olishi zarur.

O'zbekiston olimlari tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda (R.H. Jo'rayev, N.A. Muslimov) raqamli ta'lim, pedagog kadrlarni tayyorlash va kompetentlik yondashuvi masalalari keng yoritilgan. Xususan, N.A. Muslimov kompetentlikka asoslangan ta'lim modelida bo'lajak o'qituvchilarning analitik fikrlashini rivojlantirishni kasbiy tayyorgarlikning muhim sharti sifatida ko'rsatadi. Shu bilan birga, mavjud tadqiqotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, raqamli ta'lim muhitida bo'lajak o'qituvchilarning informatsion-analitik kompetentligini model asosida, bosqichma-bosqich va diagnostik yondashuv asosida rivojlantirish masalasi yetarli darajada tizimlashtirilmagan. Mazkur holat ushbu tadqiqotning dolzarbligini belgilaydi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot doirasida ishlab chiqilgan pedagogik model quyidagi tarkibiy qismlarni o'z ichiga oladi.

1-jadval: Bo'lajak o'qituvchilarda informatsion-analitik kompetentlikni rivojlantirish pedagogik modelining umumlashtirilgan sxemasi

Bloklar	Maqsad	Asosiy mazmun	Metod va vositalar	Natija
Maqsadli blok	Informatsion-analitik kompetentlikni shakllantirishga yo'naltirilgan ta'lim maqsadlarini belgilash	Umumiy va xususiy maqsadlar, DTS va kasbiy kompetensiyalar bilan uyg'unlik, motivatsiya	Diagnostika, maqsadlarni rejalashtirish, motivatsion vaziyatlar	Talabning o'quv-motivatsion tayyorgarligi
Mazmunli blok	Kompetentlikni rivojlantiruvchi bilim, ko'nikma va malakalarni shakllantirish	Nazariy bilimlar, amaliy ko'nikmalar, kompetensiyaviy mazmun	Ma'ruza, seminar, trening, mustaqil ta'lim, loyiha ishlari	Axborot bilan ishlash va tahlil qilish malakalari
Jarayonli blok	Mazmunni ta'lim jarayonida samarali amalga oshirish	Pedagogik yondashuvlar, metodlar, texnologiyalar va bosqichlar	Muammoli ta'lim, keys-stadi, loyiha, interfaol metodlar, raqamli platformalar	Analitik va tanqidiy fikrlash faoliyati
Natijaviy blok	Kompetentlik rivojlanish darajasini baholash	Baholash mezonlari, darajalari va usullari	Test, amaliy topshiriq, keys, loyiha, ekspert bahosi	Informatsion-analitik kompetentlikning shakllanganlik darajasi

Maqsadli blok – bo'lajak o'qituvchilarda informatsion-analitik kompetentlikni rivojlantirishga qaratilgan maqsadli blokni samarali amalga oshirish quyidagi izchil pedagogik choralarni talab etadi.

Ta'lim maqsadlarini aniqlashtirish va konkretlashtirish. Avvalo, umumiy maqsad aniq, o'lchanadigan va natijaga yo'naltirilgan xususiy maqsadlarga ajratiladi. Jumladan, bo'lajak o'qituvchilarda axborotni izlash va saralash ko'nikmalarini shakllantirish, axborotni tahlil qilish, taqqoslash va umumlashtirish qobiliyatini rivojlantirish, pedagogik vaziyatlar asosida analitik qaror qabul qilish malakalarini hosil qilish hamda kasbiy refleksiya va o'z-o'zini baholash kompetensiyalarini rivojlantirish ko'zda tutiladi. Bu jarayonda Bloom taksonomiyasining kognitiv darajalari (bilish, tushunish, qo'llash, tahlil, sintez, baholash) metodologik asos sifatida qo'llaniladi. Maqsadlarni davlat ta'lim standartlari va kasbiy kompetensiyalar bilan uyg'unlashtirish.

Maqsadli blokni amalga oshirishda belgilangan maqsadlar:

- oliy ta'limning davlat ta'lim standartlari;
- pedagog kadrlar tayyorlashga qo'yilgan malaka talablari;
- zamonaviy o'qituvchi kompetensiya modeli bilan uzviy bog'lanishi lozim.

Bu uyg'unlik bo'lajak o'qituvchilarning informatsion-analitik kompetentligini kasbiy faoliyat ehtiyojlari bilan moslashtiradi. Talabalarning boshlang'ich tayyorgarlik darajasini diagnostika qilish. Maqsadli blokni to'g'ri rejalashtirish uchun talabalarning informatsion-analitik kompetentligining dastlabki darajasi aniqlanadi. Buning

uchun diagnostik testlar, so'rovnomalar, amaliy vazifalar, kuzatuv va suhbat metodlari qo'llaniladi. Diagnostika natijalari asosida maqsadli ishlar differensial yondashuv asosida tashkil etiladi.

Motivatsion muhitni shakllantirish. Maqsadli blok samaradorligi talabalarning o'quv-motivatsion faolligiga bevosita bog'liq. Shu sababli:

- kasbiy ahamiyatga ega muammoli vaziyatlar yaratish;
- real pedagogik misollar va keyslardan foydalanish;
- bo'lajak o'qituvchilarning mustaqil fikrini rag'batlantirish;
- ta'lim jarayonida muvaffaqiyat vaziyatlarini yaratish muhim hisoblanadi.

Bu orqali informatsion-analitik faoliyatga nisbatan barqaror ijobiy munosabat shakllantiriladi.

Kutilayotgan natijalarni aniq belgilash. Maqsadli blokni amalga oshirishda kutilayotgan natijalar oldindan belgilab olinadi. Jumladan, bo'lajak o'qituvchi:

- axborot manbalarini mustaqil tanlay oladi;
- axborotni tahliliy qayta ishlaydi; pedagogik qarorlarni asoslab bera oladi;
- o'z kasbiy faoliyatini reflektiv baholaydi.

Mazkur natijalar keyingi natijaviy-baholash bloki uchun mezon va ko'rsatkichlar vazifasini bajaradi.

Maqsadli blokni bosqichma-bosqich amalga oshirish. Maqsadli blok quyidagi bosqichlarda amalga oshiriladi:

1. Diagnostik bosqich – boshlang'ich darajani aniqlash;
2. Yo'naltiruvchi bosqich – maqsad va vazifalarni talabalar ongiga singdirish;
3. Shakllantiruvchi bosqich – informatsion-analitik faoliyatni rivojlantirish;
4. Yakuniy bosqich – erishilgan natijalarni tahlil qilish va baholash.

Shunday qilib, maqsadli blokni amalga oshirish aniq maqsadlarni belgilash, ularni normativ hujjatlar bilan uyg'unlashtirish, diagnostika, motivatsiya va bosqichma-bosqich rejalashtirish asosida tashkil etilgandagina samarali natija beradi.

Mazmunli blok bo'lajak o'qituvchilarda informatsion-analitik kompetentlikni rivojlantirishga xizmat qiluvchi bilimlar, ko'nikmalar va malakalar tizimini belgilab beradi. Ushbu blokning asosiy vazifasi talabalarga axborot bilan ishlash va uni analitik qayta ishlash bo'yicha nazariy bilimlar berish hamda ularni amaliy faoliyatga yo'naltirishdan iborat. Mazmunli blokning tarkibiy komponentlari. Mazmunli blok quyidagi o'zaro bog'liq komponentlardan tashkil topadi:

1. Nazariy bilimlar mazmuni. Ushbu komponent bo'lajak o'qituvchilarga quyidagi nazariy bilimlarni egalashni nazarda tutadi:

- informatsion jamiyat va raqamli ta'limning asosiy tushunchalari;
- informatsion kompetentlik va analitik kompetentlikning mohiyati;
- axborot manbalarining turlari va ularning ishonchligini baholash mezonlari;
- pedagogik axborotni tahlil qilish usullari;
- ilmiy-pedagogik tadqiqotlarning metodologik asoslari.

Mazkur bilimlar bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy tafakkurini shakllantirishga xizmat qiladi. Amaliy ko'nikmalar mazmuni. Mazmunli blokda nazariy bilimlar bilan bir qatorda amaliy ko'nikmalarni rivojlantirishga alohida e'tibor qaratiladi. Jumladan, axborotni turli manbalardan izlash va saralash, raqamli ma'lumotlarni tizimlashtirish va vizuallashtirish, pedagogik vaziyatlar bo'yicha tahliliy xulosalar chiqarish, ma'lumotlar asosida pedagogik qarorlar qabul qilish hamda ilmiy va ta'limiy matnlar bilan analitik ishlash ko'nikmalari shakllantiriladi. Bu ko'nikmalar bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy faoliyatida bevosita qo'llaniladi.

2. Kompetensiyaviy mazmun. Mazmunli blok doirasida axborot-savodxonlik kompetensiyasi, tanqidiy va analitik fikrlash kompetensiyasi, muammo yechish kompetensiyasi, raqamli pedagogik kompetensiya hamda refleksiv kompetensiyalar shakllantiriladi. Ushbu kompetensiyalar integrativ xarakterga ega bo'lib, bo'lajak o'qituvchining kasbiy tayyorgarligini ta'minlaydi. Mazmunli blokni amalga oshirishda o'quv mazmunini tanlash mezonlari quyidagilar:

- kasbiy yo'naltirilganlik; ilmiylik va tizimlilik;
- amaliyotga yo'naltirilganlik; fanlararo integratsiya;
- talabalarning individual imkoniyatlarini hisobga olish.

Mazkur mezonlar mazmunning samaradorligini ta'minlaydi.

Mazmunli blokni amalga oshirish shakllari. Mazmunli blok ma'ruza va amaliy mashg'ulotlar, seminar va treninglar, mustaqil ta'lim topshiriqlari, loyiha va tadqiqot ishlari, elektron ta'lim kurslari va platformalar shakllari orqali amalga oshiriladi. Bu shakllar bo'lajak o'qituvchilarning faolligi va mustaqilligini oshirishga xizmat qiladi. Mazmunli blok bo'lajak o'qituvchilarda informatsion-analitik kompetentlikni rivojlantirish jarayonining nazariy va amaliy asosini tashkil etadi. Mazmunning ilmiy asoslanganligi va kasbiy yo'naltirilganligi pedagogik modelning samarali ishlashini ta'minlaydi.

Jarayonli blok. Jarayonli blok bo'lajak o'qituvchilarda informatsion-analitik kompetentlikni rivojlantirishga qaratilgan pedagogik jarayonni tashkil etish shakllari, metodlari, vositalari va bosqichlarini o'z ichiga oladi. Ushbu blokning asosiy vazifasi mazmunli blokda belgilangan bilim, ko'nikma va malakalarni ta'lim jarayonida izchil va samarali amalga oshirishdan iborat. Jarayonli blok quyidagi metodik yondashuvlar asosida tashkil etiladi:

- faoliyatga yo'naltirilgan yondashuv – talabaning bilish faolligini oshirish;
- kompetensiyaviy yondashuv – kasbiy kompetentliklarni shakllantirish;
- tizimli yondashuv – pedagogik jarayonning uzviyligini ta'minlash;
- muammoli yondashuv – analitik va tanqidiy fikrlashni rivojlantirish.

Mazkur yondashuvlar bo'lajak o'qituvchilarning mustaqil fikrlash va tahlil qilish qobiliyatlarini shakllantirishga xizmat qiladi. Jarayonli blokda informatsion-analitik kompetentlikni rivojlantirishga xizmat qiluvchi quyidagi pedagogik metod va texnologiyalar qo'llaniladi:

- muammoli ta'lim – pedagogik muammolar asosida tahliliy fikrlashni shakllantirish;
- keys-stadi metodi – real pedagogik vaziyatlarni tahlil qilish;
- loyiha asosida o'qitish – axborot izlash, tahlil qilish va natija chiqarish jarayonlarini integratsiyalash;
- tadqiqotga yo'naltirilgan ta'lim – ilmiy izlanish ko'nikmalarini rivojlantirish;
- interfaol metodlar (debat, aqliy hujum, klaster) – analitik muloqotni faollashtirish.

Ilmiy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, faol va interfaol metodlar analitik kompetentlikni rivojlantirishda yuqori samaradorlikka ega. Ta'lim shakllari va vositalari. Jarayonli blokni amalga oshirishda ta'lim shakllari (ma'ruza, seminar, amaliy mashg'ulot), mustaqil ta'lim va masofaviy o'qitish, elektron ta'lim resurslari va raqamli platformalar, ilmiy axborot bazalari va kutubxonalar hamda vizual va multimediali ta'lim vositalari qo'llaniladi. Ushbu vositalar axborot bilan ishlashning samaradorligini oshiradi. Jarayonli blokni amalga oshirish bosqichlari. Jarayonli blok quyidagi izchil bosqichlarda amalga oshiriladi:

1. Yo'naltiruvchi bosqich – talabalarni informatsion-analitik faoliyatga tayyorlash, maqsad va vazifalarni anglatish;
2. Faollashtiruvchi bosqich – axborot izlash va tahlil qilish bo'yicha amaliy mashg'ulotlarni tashkil etish;
3. Shakllantiruvchi bosqich – analitik faoliyatni mustaqil bajarish va ijodiy yondashuvni rivojlantirish;
4. Integratsiyalovchi bosqich – o'zlashtirilgan bilim va ko'nikmalarni kompleks qo'llash.

Talabalar faoliyatini boshqarish va refleksiya. Jarayonli blok doirasida talabalar faoliyatini boshqarish va refleksiya muhim o'rin tutadi. Bunda o'z-o'zini baholash, refleksiv topshiriqlar, tahliliy hisobotlar, pedagogik kundaliklar kabi vositalardan foydalaniladi. Bu jarayon talabalarning kasbiy o'sishini ta'minlaydi. Jarayonli blok pedagogik modelning amaliy jihatini tashkil etib, bo'lajak o'qituvchilarda informatsion-analitik kompetentlikni shakllantirish va rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Mazkur blokning izchil va ilmiy asoslangan tarzda amalga oshirilishi pedagogik jarayon samaradorligini ta'minlaydi.

Natijaviy blok. Natijaviy blok bo'lajak o'qituvchilarda informatsion-analitik kompetentlikning rivojlanish darajasini aniqlash, tahlil qilish va baholashga qaratilgan bo'lib, pedagogik model samaradorligini belgilovchi yakuniy komponent hisoblanadi. Ushbu blokning asosiy vazifasi ta'lim jarayonida erishilgan natijalarni ilmiy asoslangan mezonlar asosida baholashdan iborat.

Natijaviy blokning maqsadi va vazifalari. Natijaviy blokning asosiy maqsadi – bo'lajak o'qituvchilarda informatsion-analitik kompetentlikning shakllanganlik darajasini aniqlash va pedagogik model samaradorligini baholashdir. Mazkur maqsad informatsion-analitik kompetentlikni baholash mezonlarini ishlab chiqish, kompetentlik rivojlanish darajalarini aniqlash, baholash natijalarini tahlil qilish va umumlashtirish hamda pedagogik modelning samaradorligini aniqlash vazifalari orqali amalga oshiriladi. Baholash mezonlari va ko'rsatkichlari. Bo'lajak o'qituvchilarda informatsion-analitik kompetentlikni baholash quyidagi asosiy mezonlar asosida amalga oshiriladi:

1. Motivatsion mezon – axborot-tahliliy faoliyatga bo'lgan qiziqish, kasbiy ehtiyoj va ichki motivatsiya darajasi.
2. Kognitiv mezon – informatsion va analitik bilimlarning shakllanganligi, tahlil metodlarini bilish darajasi.
3. Faoliyat mezon – axborotni izlash, saralash va tahlil qilish ko'nikmalari, pedagogik vaziyatlarda analitik qaror qabul qilish malakasi.
4. Refleksiv mezon – o'z faoliyatini baholash va tahlil qilish qobiliyati, kasbiy rivojlanishga intilish.

Mazkur mezonlar kompetentlikning kompleks baholanishini ta'minlaydi. Informatsion-analitik kompetentlik rivojlanish darajalari. Natijaviy blok doirasida bo'lajak o'qituvchilarning informatsion-analitik kompetentligi quyidagi darajalarda baholanadi:

1. Past daraja (reproduktiv) – axborot bilan ishlashda o'qituvchi ko'rsatmasiga tayanadi, tahlil yuzaki amalga oshiriladi.
2. O'rta daraja (qisman ijodiy) – axborotni mustaqil tahlil qiladi, biroq qarorlar yetarlicha asoslanmagan bo'ladi.
3. Yuqori daraja (ijodiy-analitik) – axborotni chuqur tahlil qiladi, pedagogik qarorlarni asoslab bera oladi.

Baholash usullari va vositalari. Natijaviy blokni amalga oshirishda diagnostik testlar, amaliy va tahliliy topshiriqlar, keys va loyiha ishlari, so'rovnomalar va intervyyular, kuzatuv va ekspert bahosi kabi baholash usullari qo'llaniladi. Mazkur usullar baholashning ishonchlilikini ta'minlaydi. Natijalarni tahlil qilish va umumlashtirish. Baholash natijalari statistik va sifat jihatidan tahlil qilinadi. Olingan ma'lumotlar asosida:

- kompetentlik rivojlanish dinamikasi aniqlanadi;
- tajriba va nazorat guruhlar natijalari solishtiriladi;
- pedagogik model samaradorligi asoslanadi.

Natijaviy blok pedagogik modelning yakuniy va baholovchi komponenti bo'lib, bo'lajak o'qituvchilarda informatsion-analitik kompetentlikni rivojlantirish jarayonining samaradorligini aniqlashga xizmat qiladi. Ilmiy asoslangan mezonlar va baholash usullarining qo'llanilishi tadqiqot natijalarining ishonchlilikini ta'minlaydi. Model samaradorligini ta'minlash uchun ta'lim jarayoniga axborot-tahlilga yo'naltirilgan topshiriqlarni joriy etish, raqamli ta'lim muhitini shakllantirish, bo'lajak o'qituvchilarni mustaqil tadqiqot faoliyatiga jalb etish hamda o'qituvchi–talaba hamkorlik munosabatlarini rivojlantirish kabi pedagogik shart-sharoitlar zarur.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, bo'lajak o'qituvchilarda informatsion-analitik kompetentlikni rivojlantirishning pedagogik modeli zamonaviy ta'lim talablariga mos bo'lib, kasbiy tayyorgarlik sifatini oshirishga xizmat qiladi. Mazkur model ta'lim jarayoniga tatbiq etilganda, bo'lajak o'qituvchilarning axborot bilan ishlash madaniyati, analitik fikrlashi va kasbiy mustaqilligi sezilarli darajada rivojlanadi. Xususan, bo'lajak o'qituvchilarda axborotni izlash, tanlash, tahlil qilish, qayta ishlash va pedagogik faoliyatda samarali qo'llay olishga yo'naltirilgan informatsion-analitik kompetentlikni shakllantirish zamonaviy ta'limning muhim talablaridan biri hisoblanadi. Ushbu maqolada ana shu dolzarb muammoni hal etishga qaratilgan raqamli ta'lim muhitida bo'lajak o'qituvchilarning informatsion-analitik kompetentligini rivojlantirish modeli ishlab chiqildi va ilmiy-nazariy hamda amaliy jihatdan asoslab berildi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, informatsion-analitik kompetentlik faqat texnik ko'nikmalar majmui emas, balki shaxsning kasbiy tafakkuri, tanqidiy fikrlashi, mustaqil qaror qabul qilish qobiliyati va pedagogik faoliyatda axborotdan maqsadli foydalanish madaniyatini o'z ichiga olgan murakkab integrativ sifatdir. Tadqiqot doirasida ishlab chiqilgan raqamli ta'lim muhitida bo'lajak o'qituvchilarda informatsion-analitik kompetentlikni rivojlantirish modeli pedagogik ta'limning raqamli transformatsiyasi sharoitida kadrlar tayyorlash sifatini oshirishga xizmat qiladi. Tadqiqot natijalari oliy pedagogik ta'lim tizimida o'quv dasturlarini takomillashtirish, raqamli kompetensiyalarga yo'naltirilgan metodik ta'minotni ishlab chiqish hamda bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy raqobatbardoshligini oshirishda muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Akhmedova, D. (2020). Pedagogik kompetentlik va o'qituvchilarni tayyorlashning zamonaviy texnologiyalari. Toshkent: Oliy ta'lim nashriyoti.
2. Boboev, Sh. (2018). Axborot-kommunikatsion texnologiyalar yordamida ta'lim jarayonini tashkil etish. Toshkent: Fan va texnologiya.
3. Gulyamov, M., & Islomov, R. (2019). Raqamli pedagogika va o'qituvchi kompetentligi. Pedagogika jurnali, 3(12), 45–53.
4. Jonson, D., & Smith, P. (2017). Developing Information-Analytical Competence in Future Teachers. Journal of Educational Technology, 14(2), 23–34.
5. Kozlova, T. (2020). Analytical Competence of Teacher Trainees in Modern Education. Russian Education Review, 7(4), 78–88.
6. Ministry of Higher and Secondary Specialized Education of Uzbekistan. (2019). Oliy ta'lim davlat ta'lim standarti: Pedagogika yo'nalishi. Tashkent.
7. Pashayeva, F. (2018). Innovatsion texnologiyalar va o'qituvchi malakasini oshirish. Pedagogik tadqiqotlar jurnali, 5(1), 12–21.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №2(2)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.